

Eskilstuna 2016-02-16

Till Kulturdepartementet

Eskilstuna kommuns yttrande över Gestaltad livsmiljö - En ny politik för arkitektur, form och design

Förslag till beslut

Anta kommunledningskontorets yttrande över Gestaltad livsmiljö - En ny politik för arkitektur, form och design och sända till Kulturdepartementet.

Sammanfattning

Det är av flera skäl viktigt att det nu tas ett samlat grepp om den gestaltade livsmiljön med ett förslag till ny statlig arkitekturpolitik, särskilt i det dynamiska skede som flertalet av landets kommuner nu befinner sig i. Kommunernas roll i stadsbyggnadsprocessen är dock dåligt belyst i utredningen. Kommunen ansvarar för många moment i utvecklingen och underhållet av den gestaltade livsmiljön. Flera av dessa moment saknas i utredningen. För att kunna dra slutsatser och föreslå eventuella insatser behövs både en utförligare och mer rättvis beskrivning av de moment och aktiviteter som kommuner ansvarar för.

Ärendebeskrivning

Eskilstuna kommun har givits möjlighet att yttra sig över betänkandet Gestaltad livsmiljö – En politik för arkitektur, form och design. Synpunkter på förslaget har inhämtats från stadsbyggnadsnämnden.

Sammanfattning av Eskilstuna kommuns synpunkter:

- Det är positivt att utredningen tar ett samlat grepp om den gestaltade livsmiljön.
- Kommunernas centrala roll i gestaltningen av livsmiljön är dåligt beskriven i utredningen.
- Glappet mellan de stora samhällsutmaningarna och de konkreta förslagen är alltför stort.
- Analysen av skönhetsparagraferna är undermålig.
- Ett statligt stöd och stimulans för att ta fram arkitekturprogram är positivt.
- Istället för att bilda en ny myndighet anser kommunen att det är bättre att förstärka ArkDes i frågor om arkitektur, form och design och ge Boverket i uppdrag att tydligare arbeta med gestaltad livsmiljö, arkitektur och stadsbyggnad.
- Förslaget om en riksarkitekt är bra men bör, med ovanstående synpunkt i åtanke, vara placerad på Boverket.

Eskilstuna kommuns synpunkter

Det är positivt att utredningen tar ett samlat grepp om den gestaltade livsmiljön. I det dynamiska skede som flertalet av landets kommuner befinner sig i fyller en ny statlig arkitekturpolitik en viktig funktion för att brett lyfta frågor om kvalitet och värden i den

gestaltade miljön. Stadsutveckling och ökat byggande utgör stora utmaningar för kommunerna. Det är i den situationen positivt med uppmärksamhet och stöd från staten för att kunna skapa och utveckla långsiktiga värden i den gestaltade livsmiljön.

Kommunernas roll

Kommunernas roll i gestaltningen av livsmiljön är dåligt beskrivna i utredningen. Kommunen ansvarar för många moment i utvecklandet och underhållet av den gestaltade livsmiljön. Flera av dessa moment saknas i utredningen. För att kunna dra slutsatser och föreslå eventuella insatser behövs både en utförligare och mer rättvis beskrivning av de moment och aktiviteter som kommuner ansvarar för. Här finns stora möjligheter för kommuner att med kompetens, medvetenhet och i samarbete med privata aktörer proaktivt arbeta för en god gestaltad livsmiljö. Det finns även risker som exempelvis kompetensförsörjning, resurstillgång och otydlig ansvarsfördelning. Både dessa sidor behöver belysas för att kunna landa i eventuella behövliga insatser och reformer.

Glappet

De stora samhällsutmaningarna som beskrivs i utredningen - bl a segregation, bostadsfrågan och klimatfrågan - har stor relevans för kommunernas arbete med stadsbyggnad och livsmiljö. Beskrivningen av dessa stora utmaningar skapar stora förväntningar som inte uppfylls när det kommer till konkretiseringar och förslag. Nyfikenheten och intresset som redogörelserna för de stora utmaningarna väcker är tecken på en allmän avsaknad av ett statligt helhetsgrepp även inom områdena stadsutveckling och planering.

Lagstiftning

Analysen av de så kallade skönhetsparagraferna som infördes i PBL i samband med *Framtidsformer* 1999 framstår som alltför ytlig för att kunna dra slutsatser om effekter och eventuella behov av reformer. Här har utredningen nöjt sig med redovisningen av en enstaka rapport – *Får det lov att vara fult?* - och skjutit uppgiften framför sig, till en framtida utredning. Eskilstuna kommun menar dock, vid sidan av denna kritiska kantteckning, att paragraferna i sig fyller en viktig funktion i både plan- och bygglovshanteringen och har inga invändningar mot utredningens förslag att lämna dem i sin nuvarande form.

Arkitekturprogram

Förslaget om att stimulera kommuner att upprätta arkitekturprogram är bra. Framtagandet av ett arkitekturprogram kan lyfta frågan och öka medvetenheten om kvalitet och värden i den gestaltade livsmiljön på ett brett sätt hos medborgare, aktörer i branschen, politiker och i förvaltningar. Arkitekturprogram kan dessutom skapa en ofta efterfrågad tydlighet mot aktörer om vilka värden som man gemensamt enats om att ta hänsyn till i utvecklingen av den gestaltade livsmiljön. Ett arkitekturprogram lämpar sig väl att hanteras som en del av kommunens översiktsplan, med aktualisering under varje mandatperiod.

ArkDes och myndigheten för Gestaltad livsmiljö

Eskilstuna kommun ser inte behovet av en ny myndighet för gestaltad livsmiljö. En stärkning av ArkDes och Boverket, med en eventuell riksarkitekt, skulle vara en bättre väg att stärka frågorna om gestaltad livsmiljö i samhället. Ett proaktivt stöd i frågorna från Boverket om den gestaltade livsmiljön, exempelvis när det gäller framtagandet av arkitekturprogram, kan bidra till en positiv utveckling både av den offentliga miljön, enskilda aktörers byggprojekt och av den gestaltade livsmiljön som helhet. Boverket, eventuellt med en riksarkitekt, skulle även genom sitt nationella uppdrag kunna stärka den allmänna medvetenheten och öka kunskapen om betydelsen av en god gestaltad livsmiljö för välbefinnande, attraktivitet, hållbarhet och långsiktiga ekonomiska värden.

Kommunledningskontorets bedömning

Eskilstuna växer kraftigt och många nya bostadsområden och stadsmiljöer utvecklas, där gestaltning och livsmiljön för barn, unga, verksamma, äldre och andra aktörer är en mycket viktig del i utvecklingsarbetet. Helhetssyn och långsiktighet är oerhört viktigt i arbetet när vi utformar det de nya delarna av Eskilstuna. Ett ökat fokus och kunskapsstöd från befintliga institutioner som kan stärka arbetet med gestaltad livsmiljö kan stötta kommunens utveckling kan bli ett positivt bidrag. Men utredningen måste då kompletteras så det blir tydligt var i kommunernas process detta stöd kan vara mest värdefullt.

Pär Eriksson

Kommundirektör

Kristina Birath

Miljö- och samhällsbyggnadsdirektör